

**ONA TILI DARSLARIDA GRAMMATIK BILIMLARNI O'RGATISHDA
INNOVATSION TEXNOLOGIYALAR**

Isroilova Odinaxon

IIV Andijon akademik litseyi o'qituvchisi

**MAQOLA
MALUMOTI**

ANNOTATSIYA:

MAQOLA TARIXI:

Received: 24.02.2026

Revised: 25.02.2026

Accepted: 26.02.2026

KALIT SO'ZLAR:

*innovatsion
texnologiyalar, ona tili
ta'limi, grammatik
bilimlar, interfaol
metodlar,
kompetensiyaviy
yondashuv, raqamli
ta'lim*

Mazkur maqolada ona tili darslarida grammatik bilimlarni samarali o'rgatishda innovatsion pedagogik texnologiyalardan foydalanish masalalari yoritilgan. Ta'lim jarayonida zamonaviy interfaol metodlar, raqamli texnologiyalar hamda kompetensiyaviy yondashuv asosida o'quvchilarning grammatik bilimlarini mustahkamlash, mustaqil fikrlashini rivojlantirish va nutqiy kompetensiyasini shakllantirish imkoniyatlari tahlil qilinadi. Shuningdek, innovatsion texnologiyalar yordamida dars samaradorligini oshirish, o'quvchilarning darsga qiziqishini kuchaytirish hamda nazariy bilimlarni amaliy faoliyat bilan bog'lashning pedagogik jihatlari ochib berilgan.

Bugungi globallashuv va raqamli texnologiyalar jadallik bilan rivojlanayotgan davrda ta'lim tizimiga qo'yilayotgan talablar tubdan yangilanmoqda. Zamonaviy ta'lim jarayonida o'quvchilarning faqat nazariy bilimlarni egallashi emas, balki mustaqil fikrlashi, muloqot madaniyatiga ega bo'lishi, nutqiy kompetensiyasini rivojlantirishi muhim vazifalardan biri hisoblanadi. Ayniqsa, ona tili darslarida grammatik bilimlarni o'qitish jarayonini innovatsion texnologiyalar asosida tashkil etish ta'lim samaradorligini oshirishning dolzarb yo'nalishiga aylanmoqda.

O'zbekiston Respublikasida ta'lim sifatini oshirish, ilg'or pedagogik texnologiyalarni ta'lim jarayoniga keng joriy etish davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri sifatida

belgilangan. Xususan, O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 29-apreldagi PF–5712-sonli “O‘zbekiston Respublikasi xalq ta’limi tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasi to‘g‘risida”gi Farmoni[1] ta’lim jarayoniga innovatsion metodlar va raqamli texnologiyalarni joriy etish, o‘quvchilarning funksional savodxonligini rivojlantirish hamda ta’lim mazmunini kompetensiyaviy yondashuv asosida takomillashtirish zarurligini belgilab berdi.

Shuningdek, 2020-yil 23-sentabrda qabul qilingan “Ta’lim to‘g‘risida”gi Qonunda[2] ta’lim jarayonida zamonaviy pedagogik va axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish ta’lim sifatini oshirishning asosiy omillaridan biri sifatida qayd etilgan. Mazkur hujjatlar ona tili ta’limini ham yangicha yondashuvlar asosida tashkil etishni, grammatik bilimlarni o‘qitishda an’anaviy usullar bilan bir qatorda innovatsion texnologiyalarni qo‘llashni taqozo etadi.

Ona tili darslarida grammatika o‘quvchilarning nutqiy rivojlanishi, fikrni to‘g‘ri ifodalash va yozma hamda og‘zaki muloqot kompetensiyasini shakllantirishda muhim ahamiyat kasb etadi. Biroq amaliyot shuni ko‘rsatadiki, grammatik mavzularni faqat qoidalar asosida o‘rgatish o‘quvchilarda qiziqishning pasayishiga olib kelishi mumkin. Shu sababli interfaol metodlar, raqamli platformalar, multimedia vositalari, loyihaviy va muammoli ta’lim texnologiyalaridan foydalanish orqali grammatik bilimlarni faol o‘zlashtirish imkoniyati yaratiladi.

Ona tili ta’limida grammatik bilimlarni o‘rgatish o‘quvchilarning nutqiy faoliyatini shakllantirishning muhim tarkibiy qismi hisoblanadi. Grammatika tilning tuzilishini anglash, fikrni aniq, mantiqli va to‘g‘ri ifodalash imkonini beradi. Zamonaviy pedagogik yondashuvlarga ko‘ra, grammatikani o‘qitish faqat qoidalarni yodlatish bilan cheklanmasdan, o‘quvchilarning amaliy nutqiy tajribasi bilan uzviy bog‘langan holda tashkil etilishi lozim[3]

An’anaviy ta’lim jarayonida grammatika ko‘pincha nazariy qoidalarni tushuntirish va mashqlar bajarish orqali o‘rgatilgan. Bunday yondashuv ayrim hollarda o‘quvchilarning mavzuni tushunishiga yordam bersa-da, bilimlarning amaliy nutqda qo‘llanish darajasi past bo‘lib qolishi kuzatiladi. Zamonaviy innovatsion texnologiyalar esa grammatik bilimlarni faol o‘zlashtirish, o‘quvchilarni dars jarayonining faol ishtirokchisiga aylantirish imkonini beradi.

Masalan, fe’l zamonlarini o‘rgatishda o‘qituvchi faqat qoida tushuntirish bilan cheklanib qolmay, o‘quvchilarni real hayotiy vaziyatlarga jalb qilishi mumkin. O‘quvchilarga kun

=====
tartibini tasvirlash topshirig'i berilganda ular hozirgi zamon shakllaridan tabiiy ravishda foydalanadi. Natijada grammatik qoida sun'iy emas, balki amaliy nutq jarayonida anglanadi.

Innovatsion texnologiyalarning muhim jihatlaridan biri — interfaollikdir. Interfaol metodlar o'quvchilarning mustaqil fikrlashini rivojlantiradi va bilimni tayyor shaklda emas, balki izlanish orqali egallashga yordam beradi. Masalan, "Aqliy hujum" metodidan foydalanilganda o'quvchilar gap bo'laklarini mustaqil aniqlashga harakat qiladi. Bu jarayonda ular nafaqat grammatik tushunchani o'rganadi, balki tahlil qilish, solishtirish va xulosa chiqarish ko'nikmalarini ham rivojlantiradi.

Raqamli texnologiyalar grammatik bilimlarni o'rgatishda yangi imkoniyatlarni yaratmoqda. Multimedia taqdimotlari, onlayn testlar, interaktiv platformalar orqali o'quvchilar vizual va eshitish orqali ma'lumotni tezroq qabul qiladi. Masalan, gap turlarini o'rganishda interaktiv slaydlar orqali savol, undov va darak gaplarning intonatsiyasi audio shaklda eshittirilganda o'quvchilarda mavzu yaxshiroq mustahkamlanadi. Bunda eshitish, ko'rish va amaliy faoliyat birgalikda ishlaydi.

Grammatik bilimlarni kompetensiyaviy yondashuv asosida o'rgatish ham muhim nazariy yo'nalishlardan biridir. Bu yondashuvda asosiy e'tibor bilim hajmiga emas, balki uni qo'llay olish qobiliyatiga qaratiladi. Masalan, so'z turkumlarini o'rganishda o'quvchilarga matn yaratish topshirig'i berilganda ular ot, sifat va fe'llardan ongli ravishda foydalanadi. Bu esa grammatik bilimning nutqiy kompetensiyaga aylanishini ta'minlaydi[4]

Shuningdek, muammoli ta'lim texnologiyasi grammatika o'rganishda samarali natija beradi. O'quvchilarga qasddan grammatik xatolar mavjud matn berilganda ular xatoni aniqlashga harakat qiladi. Bunday yondashuv o'quvchini passiv tinglovchidan faol tadqiqotchiga aylantiradi. Natijada grammatik qoidalar mantiqiy anglash orqali o'zlashtiriladi. Innovatsion texnologiyalar o'quvchilarning individual xususiyatlarini hisobga olish imkonini ham beradi. Ayrim o'quvchilar vizual material orqali, boshqalari esa amaliy faoliyat orqali tezroq o'rganadi. Masalan, grafik sxemalar yordamida gap tuzilishini ko'rsatish vizual tafakkuri rivojlangan o'quvchilar uchun samarali bo'lsa, rolli o'yinlar kommunikativ faolligi yuqori bo'lgan o'quvchilarning grammatik bilimlarini mustahkamlaydi.

Nazariy tahlillar shuni ko'rsatadiki, innovatsion texnologiyalar grammatika ta'limining uch asosiy muammosini hal qiladi: o'quvchilarning darsga qiziqishini oshiradi, bilimlarni amaliy nutqqa ko'chirishni ta'minlaydi va mustaqil fikrlashni rivojlantiradi. Natijada

grammatika murakkab nazariy fan sifatida emas, balki real muloqot vositasi sifatida anglana boshlaydi. Shunday qilib, ona tili darslarida grammatik bilimlarni innovatsion texnologiyalar asosida o'rgatish ta'lim jarayonini samarali tashkil etish, o'quvchilarning nutqiy kompetensiyasini rivojlantirish hamda zamonaviy ta'lim talablariga mos shaxsni shakllantirishda muhim pedagogik omil hisoblanadi.

Ona tili darslarida grammatik bilimlarni o'rgatish ta'lim jarayonining muhim tarkibiy qismi bo'lib, o'quvchilarning nutqiy savodxonligi, mantiqiy fikrlashi va kommunikativ kompetensiyasini shakllantirishda asosiy omil hisoblanadi. Zamonaviy ta'lim tizimida grammatika faqat nazariy qoidalar majmui sifatida emas, balki o'quvchilarning real nutq faoliyati bilan bog'langan amaliy bilim sifatida o'qitilishi zarur. Innovatsion pedagogik texnologiyalarni ona tili darslariga joriy etish o'quvchilarning darsga qiziqishini oshiradi, mustaqil fikrlashini rivojlantiradi hamda grammatik tushunchalarni ongli ravishda o'zlashtirishga yordam beradi. Interfaol metodlar, muammoli ta'lim, raqamli platformalar va multimedia vositalari orqali o'quvchilar bilimni tayyor shaklda emas, balki faol izlanish jarayonida egallaydi. Bu esa grammatik bilimlarning mustahkamligi va amaliy nutqda qo'llanish darajasini oshiradi.

Shuningdek, innovatsion texnologiyalar individual yondashuvni ta'minlab, har bir o'quvchining qobiliyati va o'rganish uslubini hisobga olish imkonini beradi. Natijada o'quvchilar grammatik bilimlarni faqat eslab qolmaydi, balki ularni og'zaki va yozma nutqda samarali qo'llash ko'nikmasiga ega bo'ladi.

Xulosa qilib aytganda, ona tili darslarida grammatik bilimlarni innovatsion texnologiyalar asosida o'qitish ta'lim sifatini oshirish, kompetensiyaviy yondashuvni amalga oshirish hamda zamonaviy fikrlovchi, nutqiy jihatdan yetuk shaxsni shakllantirishning muhim pedagogik sharti hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti. O'zbekiston Respublikasi xalq ta'limi tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasi to'g'risida PF-5712-son Farmon. — Toshkent, 2019.
2. O'zbekiston Respublikasi. "Ta'lim to'g'risida"gi Qonun. — Toshkent, 2020.
3. Yo'ldoshev J., Usmonov S. Pedagogik texnologiya asoslari. — Toshkent: O'qituvchi, 2014.

4. Mahmudov N., Nurmonov A. Ona tili o'qitish metodikasi. — Toshkent: Fan va texnologiya, 2018.

5. Urmanova, G. U. (2024). Use Of Ultrasound Properties In Medicine. Web of Medicine: Journal of Medicine. Practice and Nursing, 2(12), 345-349.

6. Urmanova, G. (2025). USE OF PHYSICAL FACTORS IN MEDICINE. Journal of analytical synergy and scientific horizon, 1(1.3), 4-10.

7. ТАЪСИРИ, С. (2006). Фозалон инсектициди ва кадмий ионларининг жигар митохондриялари мембранаси ўтказувчанлигига. Доклады Академии наук Республики Узбекистан,(6), 81.

8. URMANOVA, G., KARSHIEV, D., NURMUKHAMEDOV, A., ABDUSATTOROV, S., & ABDUSALOMOV, J. (2025). SPIN-ORBITAL INTERACTION IN THE MASS OF AN ATOMIC NUCLEUS AND ITS APPLICATION. SCIENCE, 4(2-1), 138-140.

9. Абдулхакимова, Г. Т. (2024). ОСОБЕННОСТИ ПЕРЕДАЧИ ХУДОЖЕСТВЕННОГО ОБРАЗА. Экономика и социум, (9 (124)), 420-426.

10. Абдулхакимова, Г. Т. (2025). ИСТОРИЯ РАЗВИТИЕ УЗБЕКСКОЙ ЛИТЕРАТУРЫ. Экономика и социум, (3-1 (130)), 542-547.